

M A T E R I A Ł Y
VI MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI
NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ
«OSOBIWOŚĆ, SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA»

Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie (Rzeczpospolita Polska)

Uniwersytet Technologii Nowoczesnych (Ukraina)

Wszuchukraińska Młodzieżowa Organizacja Społeczna
„Związek Młodzieży Uzdolnionej”

M A T E R I A Ł Y

VI MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWO-PRAKTYCZNEJ

«OSOBOWOŚĆ, SPOŁECZEŃSTWO, POLITYKA»

11-12 marca 2017 roku

Część 2

Lublin
Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Ekonomii i Innowacji w Lublinie
2017

UDK 1: 32: 33: 930
BBK 87: 66: 65: 63
O - 75

Recenzenci:

Sergiusz Terepiszczy,

dr hab. w zakresie filozofii, docent, profesor Narodowego Uniwersytetu
Pedagogicznego im. M. Dragomanowa w Kijowie

Fabian Andruszkiewicz,

dr hab. inż., prof. nzw. w U.O. Samodzielna Katedra Inżynierii Procesowej
Instytut Studiów Edukacyjnych
Uniwersytet Opolski, Opole

Opublikowana na podstawie decyzji Rady Naukowej
Uniwersytetu Technologii Nowoczesnych
(Protokół Nr. 5/12 21.03.2017)

O – 75 **Osobowość, społeczeństwo, polityka** : Mater. VI Międz. Konf. Nauk.-
Prakt. / Pod red. J. Kota. – Część. 2. – Lublin: WSEI, 2017. – 129 s.

ISBN 978-83-933083-2-3

Publikacja zawiera materiały z VI Międzynarodowej Konferencji Naukowo-Praktycznej „Osobowość, Społeczeństwo, Polityka”, która odbyła się 11-12 marca 2017 r. Na konferencji, która miała charakter interdyscyplinarny, zostały omówione aktualne problemy w zakresie pedagogiki, filozofii, historii, politologii, ekonomii oraz prawa.

Dla naukowców, wykładowców wyższych uczelni, doktorantów oraz studentów.

ISBN 978-83-933083-2-3

UDK 1: 32: 33: 930
BBK 87: 66: 65: 63

© Autorzy materiałów, 2017
© Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji w Lublinie, 2017
© WMOS «Związek Młodzieży Uzdolnionej», 2017
© Uniwersytet Technologii Nowoczesnych, 2017

На жаль, нам не вдалося поки з'ясувати, чи вдалося вченому повернутися до Ленінграду, бо 3 травня 1939 р. він помер [15, с. 695.].

Отже, радянська тоталітарна держава цілеспрямовано і поступово знищувала наукові кадри та представників інтелігенції. Це мало негативні наслідки для розвитку вітчизняної науки та вищої освіти. В нашому випадку йдеться про ліквідацію фахівця цілого наукового напрямку – візантології, який ще до сьогодні залишається не опанованим українською науковою спільнотою.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Востоковедение в Петрограде. 1918–1922. – Пг., 1923.
2. Державний архів Російської Федерації (далі – ДАРФ). – Ф. 8409. – Оп. 1. – Спр. 1153.
3. ДАРФ. - Ф. 8409. – Оп. 1. – Спр. 1526. – Арк. 77.
4. ДАРФ. - Ф. 8409. – Оп. 1. – Спр. 1599. – Арк. 1-5.
5. ДАРФ. - Ф. 8409. – Оп. 1. – Спр. 1587. - Арк. 181-184.
6. Звідомлення про діяльність Української Академії наук за 1920 р. // Історія Національної академії наук України. 1918–1933: Науково-довідковий апарат. – К. : НБУВ, 2002. – С. 263.
7. ІР НБУВ – Ф. X. – Спр. 10402–10409. – Арк. 14.
8. ІР НБУВ – Ф. X. – Спр. 30777. – Арк. 17.
9. Лебедева Г. Е. Из истории отечественного византиноведения конца XIX – начала XX в.: И. И. Соколов / Г. Е. Лебедева, М. А. Морозов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://elar.urfu.ru/bitstream/10995/2687/1/adsv-29-11.pdf>.
10. Отчет о состоянии С.-Петербургской духовной академии за 1903 г. – СПб., 1904.
11. Отчет о состоянии С.-Петербургской духовной академии за 1904 г. – СПб., 1905.
12. Соколов И. Эмигрантство греков из Крыма в 1778 г. и поселение их на Мариупольщине // ІР НБУВ – Ф. X. – Спр. 4488–4489.
13. Чередниченко А.М. Київський період наукової діяльності І. Соколова / А.М. Чередниченко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – Серія «Історія». – 2006. – Вип. 82–84. – С. 90–91.
14. Чулков М. Один год моей жизни: Страницы дневника / М. Чулков // Минувшее: Исторический альманах. – М., СПб., 1994. – № 15. – С. 518.
15. Чернухін Є. К. Соколов Іван Іванович / Є. К. Чернухін // Енциклопедія історії України. – Т. 9. – К., 2012.

Нарадько А.В.,

Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка

Полтава, Україна

ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ ЛУБЕНСЬКОГО ПОВІТОВОГО ТОВАРИСТВА ПІКЛУВАННЯ ПРО НАРОДНУ ТВЕРЕЗІСТЬ

Товариства піклування про народну тверезість – специфічні організації, що пропагували серед народу ідею тверезого способу життя, поширювали ідею зменшення вживання спиртних напоїв або повного їх не вживання та здійснювали нагляд за торгівлею алкоголем. Ці товариства засновували місцеві культурні центри: народні доми, бібліотеки, музеї, театри, школи, курси для дорослих, чайні, хори, проводили культурно-масові заходи (безкоштовні або за зниженими цінами) –

народні читання, гуляння, вистави. На прикладі діяльності Лубенського піклування про народну тверезість можна спостерігати ставлення суспільства до діяльності подібних товариств.

Ключові слова: Лубенське повітове товариство піклування про народну тверезість, приватна ініціатива, освіта.

Товариства піклування про народну тверезість – специфічні організації, що пропагували серед народу ідею тверезого способу життя, поширювали ідею зменшення вживання спиртних напоїв або повного їх не вживання та здійснювали нагляд за торгівлею алкоголем. Вони виникли з 1874 року за ініціативи держави й захищали її інтереси, протидіючи незаконному виробництву та обігові міцних алкогольних напоїв (монопольне право на це мала лише держава). Однак діяльність товариств поширювалась й на інші сфери – створення шкіл, читалень, чайних, хорів, музеїв, проведення народних читань, і т. ін. З часом саме культурно-просвітницька діяльність товариств піклування про народну тверезість стає провідною. Товариства складались з дільничних попечителів, членів, що виконували функцію нагляду та членів-змагателів, що бажали стати дійсними членами й усіляко допомагали товариству. Товариства існували на державні кошти та на благодійні пожертви.

Лубенський повітовий комітет товариства піклування про народну тверезість був одним із найбільш активних серед подібних закладів Полтавської губернії. Вже у 1899 році це товариство нараховувало 33 постійні члени та 240 членів-змагателів. Ними велась активна пропаганда здорового способу життя, зокрема, у церкві та вечірній школі для дорослих.

Піклування про народну тверезість сприяли розвиткові народної освіти. У 1898 році Лубенський повітовий комітет заснував при чотирьох земських народних школах експериментальні вечірні курси для дорослих із метою пропаганди тверезого способу життя. Товариство сплачувало кожному училищу за проведення курсів п'ять крб. на рік, а починаючи з 1899 року – десять крб. У 1899 році вечірні курси для дорослих діяли при семи училищах, а у 1900 – при десяти. Протягом 1901 року вечірні курси для дорослих діяли у одинадцяти народних училищах [1, с. 36]. У 1902-1903 роках вечірні курси для дорослих діяли при трьох земських училищах. Товариство платило винагороду викладачам вечірніх курсів при двох училищах – 20 та 25 крб., а викладач вечірніх курсів третього училища працював безкоштовно. У 1904 році оплата викладачів курсів в трьох училищах зросла до 35 крб. [2, с. 37-42].

18 липня 1901 року до Лубенського піклування звернулася Катерина Михайлівна Скаржинська з пропозицією відкрити у Лубнах чоловічі, жіночі, єврейські та тюремні недільні школи та надати матеріальну допомогу закладам початкової освіти. 21 липня на засіданні комітету піклування прийнято рішення про призначення Скаржинської розпорядницею жіночих недільних шкіл Лубен. У вересні 1901 року комітет закликав місцеву інтелігенцію стати вчителями в чоловічій або жіночій недільній школі. На пропозицію комітету погодились 23 особи з 78, що були офіційно повідомлені [3, с. 37-51].

У 1901 році до товариства звернулася Надія Василівна Супруненко з проханням виділити субсидію на переплетіння книжок, купівлю меблів для організації читань для арештованих при лубенській в'язниці. Їй було надано субсидію у 25 крб. [4, с. 7]. У липні 1903 року товариство надало ще 25 крб. для купівлі книжок у бібліотеку в'язниці та проведення читань [5, с. 4]. У січні 1902 року було отримано дозвіл полтавського губернатора на відкриття у лубенській в'язниці недільної школи. Заняття для 30 учнів новоствореної школи розпочалися 3 лютого. У в'язниці проводилися читання, діяла бібліотека, що на кінець 1902 року

нараховувала 723 назви книжок. Школа утримувалася на різноманітні внески. Гроші надходили від приватних осіб: найбільше пожертвувала К.М.Скаржинська – 15 крб. Усього надійшло 127 крб. від 28 осіб, що жертвували від 10 крб. до 50 коп. Дарували й різноманітні речі. К.М.Скаржинська надала 160 книжок, 19 підручників, 20 грифельних дощок, 100 грифелів, пакунок паперу та шість дюжин олівців. Пані Вахтерова – 105 книжок та картини із зображенням святих. Лубенське Спасо-Преображенське братство – десять примірників “Євангелія” та 100 брошур “Життя Святих”. Лубенський комітет піклування про народну тверезість – 35 книжок творів О.С.Пушкіна та М.Ю.Лермонтова. Харківське товариство поширення грамотності – 54 книжки свого видавництва [6, с. 5-7].

У 1897 році Лубенським товариством піклування про народну тверезість на пожертвуваній сільським товариством землі було збудовано «Народний дім» у с. Литвяках, що вміщав чайну, залу для читань та спектаклів та безкоштовну бібліотеку-читальню. Товариство витратило на будівництво 2500 крб. Безкоштовна бібліотека-читальня, що налічувала 1311 томів, у травні 1899 року була передана повітовим земством товариству. У народному домі проходилися спектаклі, літературні вечори, 18 читань із використанням проекційного ліхтаря та 83 – без нього [7, с. 110].

У квітні 1896 року товариство взяло в оренду сад у купця Бахмутського на десять років. У 1900 році у саду проведено вісім народних гулянь. 29 червня 1898 року товариство відкрило власний літній театр у саду. У 1900 році у театрі виступала трупа російських артистів К.Е.Олігіна, що давала декілька народних спектаклів за низькими цінами (не більше 10 коп. у свята та 20 коп. будням за вхід у сад із правом перегляду спектаклю).

З 1897 року товариство надавало допомогу безкоштовній приватній бібліотеці-читальні у с. Литвяках – по 100 крб. на рік, а з 1899 року бібліотека перейшла у володіння товариства. На 1900 рік бібліотека мала 1159 назв книжок у 1409 томах. До 1903 року товариство надавало субсидію безкоштовним бібліотекам Лубенського дамського товариства: Яблонській й Оржицькій по 50 крб., а Лубенській бібліотеці – 100-200 крб. на рік; читальня при чайній у Круглику у 1903 році отримала субсидію у 50 крб. [8, с. 9-22].

Товариство вело активну пропаганду тверезого способу життя у формі народних читань. Поступово читання набувають загальнопросвітницького характеру. З другої половини 1899 року по 1914 рік товариство проводило народні читання у Лубнах проводилися у залі повітового з'їзду, білети роздавалися безкоштовно. Щороку проводилося від 6 до 102 народних читань.

Одним із засобів поширення ідеї неживання алкогольних напоїв були чайні з читальнями при них. Лубенське товариство піклування про народну тверезість 16 жовтня 1896 року заснувало першу в Полтавській губернії чайну з невеликою бібліотекою у Лубнах. Її відвідувало до 100 тис. чоловік на рік. У 1900 році товариство витратило на цю чайну 1000 крб. У 1899 році у Лубенському повіті діяло 29 чайних, що були відкриті приватними особами за власні кошти або субсидії товариства, але на 1900 рік внаслідок збитків, що понесли власники, лишилося лише 17 чайних. Субсидія комітету піклування про народну тверезість для відкриття чайних складалася з посуду та ємності для кип'ятіння води на суму 22 крб. Усі читальні отримували від товариства журнали “Русский паломник” із додатками, “Журнал для всех”, “Крестьянское хозяйство” та книжки белетристичного змісту [8, с. 28,33].

31 жовтня 1917 року Лубенське піклування про народну тверезість припинило своє існування через відсутність коштів. Лубенська народна чайна була передана у власність міста Лубен [9, с. 1-2].

Отже, товариства піклування про народну тверезість займались різноманітною діяльністю, спрямованою на поширення ідеї здорового способу життя серед широких верств населення. Ці товариства засновували місцеві культурні центри: народні доми, бібліотеки, музеї, театри, школи, курси для дорослих, чайні, хори, проводили культурно-масові заходи (безкоштовні або за зниженими цінами) – народні читання, гуляння, вистави. Товариства піклування про народну тверезість перетворились з контрольно-наглядових органів на культурно-просвітницькі. На прикладі діяльності Лубенського піклування про народну тверезість можна спостерігати ставлення суспільства до діяльності подібних товариств. З виникненням піклувань про народну тверезість спостерігається збільшення інтересу до їх діяльності, допомога громадськості: вступ в члени товариства, надання благодійної допомоги, пропозиції співробітництва у відкритті чайних, читання лекцій і т. ін. Однак у другому десятилітті ХХ століття спостерігається зменшення активності громадськості та самих піклувань про народну тверезість (майже повна відсутність пожертв товариствам, зменшення кількості народних читань, закриття чайних, читалень), що було зумовлено початком війни, погіршенням матеріального становища населення, брак громадського елемента у цих товариствах та усвідомлення низької ефективності боротьби із пияцтвом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державний архів Полтавської області (далі – ДАПО), ф.773, оп.1, спр.9, 136 арк.
2. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.19, 64 арк.
3. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.7, 56 арк.
4. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.4, 123 арк.
5. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.12, 12 арк.
6. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.18, 58 арк.
7. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.10, 113 арк.
8. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.3, 172 арк.
9. ДАПО, ф.773, оп.1, спр.52, 18 арк.

Бистра М.О.

Донецький національний університет імені Василя Стуса (м. Вінниця) Україна

ЖИТТЯ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ ЧАСІВ НІМЕЦЬКО-РУМУНСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ (1941 – 1944 рр.) НА СТОРІНКАХ ІСТОРИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

У роботі проаналізовано документальні матеріали фондів Державного архіву Одеської області часів німецько-румунської окупації Одещини (1941–1944 рр.) з метою виявлення інформативних можливостей зазначених документальних фондів у висвітленні життя представників науково-педагогічної інтелігенції в умовах окупації регіону часів Другої світової війни. Зроблено висновки про те, що проаналізований комплекс архівних документальних джерел та періодики дає уявлення про рівень прибутків, пенсійне забезпечення, соціальні умови, особливості викладацької діяльності інтелігенції, участь у науковому житті, пропагандистських заходах румунської влади тощо.